

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.07.2004, sp. zn. 20 Cdo 1389/2003, ECLI:CZ:NS:2004:20.CDO.1389.2003.1

Číslo: 85/2005

Právní věta: Žaloba na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí nemůže být úspěšná, jestliže vymáhaná pohledávka vznikla (za trvání manželství jednému z manželů) před uzavřením smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů (§ 262a odst. 2, § 267 odst. 1 o. s. ř., § 143a odst. 4 obč. zák.)

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.07.2004

Spisová značka: 20 Cdo 1389/2003

Číslo rozhodnutí: 85

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Výkon rozhodnutí, Žaloba vylučovací (excindační)

Předpisy: § 143a odst. 4 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 262a odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.
§ 267 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 10. 1. 2003 K r a j s k ý s o u d v Ostravě - v odvoláním napadeném rozsahu - potvrdil rozsudek ze dne 17. 6. 2002, kterým O k r e s n í s o u d v Přerově zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala vyloučení dvou barových židlí (kombinace černého kovu a hnědého dřeva) z výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí vedeného u téhož soudu proti M. K. (jejímu manželovi).

Odvolací soud - odkazuje na ustanovení § 143a odst. 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 267 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů - uzavřel, že při prosazování práva k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, se lze vůči jiné osobě odvolat na smlouvu o zúžení stanoveného rozsahu společného jmění manželů jen tehdy, jestliže je jí obsah smlouvy znám, což předpokládá, že taková smlouva byla uzavřena před vznikem vymáhaných pohledávek.

Jestliže žalobkyně s manželem sjednali smlouvu až po vzniku pohledávek, nemůže takové ujednání mít na právní vztahy žalovaného (věřitele) žádný vliv (v řízení o výkon rozhodnutí, v němž žalovaný vystupuje jako oprávněný, k ní přihlížet nelze). Důvody k vyloučení označených věcí, které byly vykonavatelem sepsány, tudíž dány nejsou.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, kterým vytýká nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Židle, které byly výkonem rozhodnutí postiženy, pořídila z příjmů z pracovního poměru po uzavření smlouvy o zúžení stanoveného rozsahu společného jmění (a v souladu s jejími ustanoveními), a to před účinností zákona č. 30/2000 Sb., jímž byla do občanského soudního řádu vtělena ustanovení § 262a a § 267 odst. 2, tedy ta, jež odvolací soud aplikoval.

Podle názoru dovolatelky však „účinnost novely nemůže platně působit více jak 6 měsíců zpětně.“ Navrhla proto, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. přípustné, neboť dovolatelkou zpochybněné řešení otázky se dosud v praxi soudů neustálilo; důvodné však není.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Jelikož vady podle ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), k nimž je dovolací soud – je-li dovolání přípustné – povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu právní závěr odvolacího soudu, že věci, k nimž žalobkyně uplatňuje vlastnické právo, nejsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí jejich prodejem.

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř. lze výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů nařídít také tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Při výkonu rozhodnutí se – jak je uvedeno v § 262a odst. 2 o. s. ř. – nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky; totéž platí, byl-li zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů smlouvou rozšířen o majetek povinného, který nepatřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky.

Podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. se manželé mohou vůči jiné osobě na smlouvu uvedenou v předcházejících odstavcích (tj. i na smlouvu o zúžení stanoveného rozsahu společného jmění) odvolat jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám.

Podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř. právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

Podle ustanovení § 267 odst. 2 o. s. ř. se obdobně postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo který se považuje za součást společného jmění manželů (§ 262a odst. 1), avšak vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z

manželů při používání majetku, který a) podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů, a oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy, b) náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyl před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.

V projednávaném případě bylo v řízení před soudy obou stupňů zjištěno, že usnesením ze dne 4. 12. 2000 nařídil Okresní soud v Přerově pro pohledávky žalované (400 000 Kč a 102 000 Kč s příslušenstvím) výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí povinného M. K.; podle protokolu o soupisu movitých věcí ze dne 24. 9. 2001 byly postiženy (i) „barové židle kombinace černý kov a hnědé dřevo“. Pohledávky, k jejichž vydobytí je vedena exekuce, vznikly manželce žalobkyně v roce 1996, tj. za trvání manželství. Smlouvou ze dne 5. 4. 2000, uzavřenou formou notářského zápisu, zúžili manželé ve smyslu § 143a odst. 1 obč. zák. stanovený rozsah společného jmění (mimo jiné) tak, že příjmy z pracovního poměru nebo podnikání, případně majetek z nich pořízený budou výlučným vlastnictvím žalobkyně; z uvedených prostředků dovolatelka 23. 5. 2000 židle koupila.

Výtce, že soudy obou stupňů - za situace, kdy jde o vyloučení věcí, které žalobkyně nabyla do vlastnictví před 1. 1. 2001 ve shodě se smlouvou o zúžení stanoveného rozsahu společného jmění uzavřenou rovněž před tímto dnem - nesprávně aplikovaly občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2001, tedy ve znění zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, přisvědčit nelze. Z části dvanácté, hlavy I, bodu 1 a z části třinácté citovaného zákona vyplývá, že pro řízení zahájená po 1. 1. 2001 (v dané věci bylo řízení zahájeno 1. 11. 2001, viz § 82 odst. 1 o. s. ř.) se bezvýjimečně použijí ustanovení občanského soudního řádu účinného od 1. 1. 2001.

Smlouvou mohou manželé zúžit stanovený rozsah společného jmění také o majetek, který jeden z nich nebo oba nabudou, popřípadě o závazky, které jednomu z nich nebo oběma vzniknou, v budoucnosti, tj. po uzavření dohody (srov. § 143a odst. 1, větu první a druhou, obč. zák.). Tak tomu bylo i v projednávaném případě, pokud žalobkyně s M. K. ve smlouvě ze dne 5. 4. 2000 sjednali, že věci pořízené z příjmů žalobkyně budou jejím vlastnictvím. Není pochyb o tom, že věci, o jejichž vyloučení z exekuce jde, jsou předmětem individuálního vlastnictví žalobkyně, neboť - jak bylo zjištěno v řízení před soudy obou stupňů - nabyla je ze svých příjmů.

Pro úspěšnost žaloby založené na ustanovení § 267 odst. 1 nebo 2 o. s. ř. však shora uvedený závěr (že ve vztahu mezi manželky jsou označené věci výlučným vlastnictvím jednoho z nich) dostačující není. Za majetek patřící do společného jmění žalobkyně a jejího manžela (povinného) se totiž ve smyslu § 262a odst. 1 o. s. ř. považuje i ten, který netvoří součást jejich společného jmění jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů.

Aby bylo podle § 267 odst. 2 o. s. ř. prokázáno právo žalobkyně k předmětným věcem, které výkon rozhodnutí nepřipouští, pak - vznikly-li pohledávky za trvání manželství toliko M. K. - je zapotřebí splnění předpokladů uvedených v tomto ustanovení pod písmeny a) nebo b); jinými slovy, právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí zakládají jen zde vyjmenované okolnosti, jež se odvíjejí od specifičnosti způsobu vzniku pohledávky. Jelikož nebylo zjištěno (a ani tvrzeno), že dluhy vznikly při používání majetku vyňatého ze společného jmění (ve prospěch výlučného vlastnictví manžela žalobkyně) smlouvou o jeho zúžení, popř. že vznikly při používání majetku, který - z důvodů vyjmenovaných v § 267 odst. 2 písm. b) o. s. ř. - náležel výhradně M. K., je použití tohoto ustanovení vyloučeno.

Ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř. se v projednávaném případě rovněž neuplatní. Závazky vznikly (za trvání manželství M. K.) před uzavřením smlouvy, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění; protože právní vztahy vytvořené v době vzniku pohledávek nemohou být takovou smlouvou ovlivněny (ve smyslu § 262a odst. 2, věty první, o. s. ř. se při provádění výkonu k ní nepřihlíží, srov. též § 143a odst. 4 obč. zák.), nelze se úspěšně domáhat ani vyloučení exekucí postiženého majetku z výkonu rozhodnutí.

Dospěl-li odvolací soud k závěru, že označené věci nejsou z výkonu rozhodnutí vyloučeny, je jeho právní posouzení správné a důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž dovolatelka tento názor zpochybnila, dán není; Nejvyšší soud proto bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, odst. 6 o. s. ř.) zamítl.